

Θεματική ενότητα 9: **Δείκτες**

Εισαγωγή

Σε κάθε μεταβλητή αποδίδεται μία θέση στην κύρια μνήμη του υπολογιστή, η οποία χαρακτηρίζεται από τη διεύθυνσή της. Στη γλώσσα μηχανής μπορεί να γίνει άμεση χρήση αυτής της διεύθυνσης, για να αποθηκευτούν ή να ανακληθούν δεδομένα. Αντίθετα, στις γλώσσες προγραμματισμού υψηλού επιπέδου οι διευθύνσεις δεν είναι άμεσα ορατές από τον προγραμματιστή, καθώς καλύπτονται από τον μανδύα των συμβολικών ονομάτων, τα οποία το σύστημα αντιστοιχεί στις πραγματικές διευθύνσεις.

Η γλώσσα C υποστηρίζει την άμεση διαχείριση των περιεχομένων της μνήμης εισάγοντας την έννοια του δείκτη (pointer). **Ο δείκτης αποτελεί μία ιδιάζουσα μορφή μεταβλητής, η οποία έχει ως περιεχόμενο όχι ένα πραγματικό δεδομένο αλλά μία διεύθυνση μνήμης.** Οι δείκτες είναι ένα ισχυρό προγραμματιστικό εργαλείο και εφαρμόζονται:

- στη δυναμική εκχώρηση μνήμης,
- στη διαχείριση σύνθετων δομών δεδομένων,
- στην αλλαγή τιμών που έχουν εκχωρηθεί ως ορίσματα σε συναρτήσεις,
- για τον αποτελεσματικότερο χειρισμό πινάκων.

Ωστόσο, καθώς η χρήση των δεικτών οδηγεί σε επεμβάσεις στη μνήμη και πολλές φορές σε προγραμματιστικές ακροβασίες, συχνά αποτελεί αιτία δύσκολων στον εντοπισμό σφαλμάτων, γι' αυτό και πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή.

Δείκτες (pointers)

- Πίνακες ως παράμετροι συναρτήσεων:

Περνά τη διεύθυνση του πίνακα

```
main () {  
    int nums[5]={1,2,3,4,5};  
    clear(nums, 5);  
}
```


```
void clear(int ar[ ], int size) {  
    int i;  
    for (i=0; i < size; i++)  
        ar[i]=0;  
}
```

Αλλάζει τα στοιχεία του **nums**

Δείκτες

- Μπορούμε να αλλάξουμε τις τιμές που είναι αποθηκευμένες στον πίνακα **nums** μέσα από τη συνάρτηση **clear()**.
- Αυτό συμβαίνει γιατί το όνομα **nums** αναφέρεται στη **διεύθυνση μνήμης**, από την οποία ξεκινά ο πίνακας.

```
main () {  
    int x=3; y=5;  
    swap(x,y);  
    printf("x=%d, y=%d", x, y);  
}
```



```
void swap (int a, int b) {  
    int temp = a;  
    a = b;  
    b = temp;  
}
```

Τυπώνει **x=3, y=5**. Δε γίνεται η ανταλλαγή (swapping)!

Δείκτες

- Το πρόβλημα συμβαίνει επειδή απλώς αντιγράφονται οι τιμές των x και y στα ορίσματα a και b .
- Άρα, τι θα γινόταν εάν μπορούσαμε με κάποιον τρόπο να ανταλλάξουμε τις διευθύνσεις των x και y ;
 - Τότε, θα μπορούσαμε να αλλάξουμε τα x και y μέσα στη συνάρτηση `swap()`, όπως συνέβη με τον πίνακα.

Δήλωση δείκτη

- Δείκτης: μία μεταβλητή που κρατά **μία διεύθυνση**.

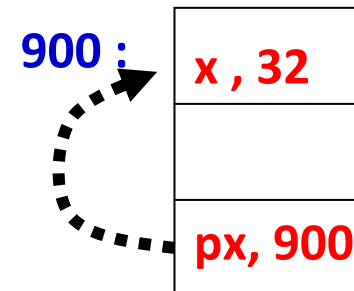
Διεύθυν. Περιεχόμ.

900 :	x , 32	← Κανονική μεταβλητή.
904 :		Όνομα: x, Τιμή: 32, Τύπος: int
908 :	px, 900	← Μεταβλητή δείκτη.

Όνομα: px, Τιμή: 900, Τύπος: δείκτης σε int

Λέμε ότι ο px δείχνει στην x

Φανταστείτε ένα τόξο από τη μεταβλητή δείκτη στην κανονική μεταβλητή, το οποίο δείχνει πού «δείχνει» ο δείκτης.

Δήλωση δείκτη

- Ο δείκτης πρέπει να δηλωθεί:

```
base_type * pointer_name ;
```

ο **τύπος** της μεταβλητής αποθηκεύεται στη θέση που δείχνει ο δείκτης

το **όνομα** της μεταβλητής δείκτη. **Καλή προγραμματιστική πρακτική:** το πρώτο γράμμα του ονόματος να είναι πάντοτε **p**

προσδιορίζει ότι δηλώνεται μία μεταβλητή **δείκτη**

Δήλωση δείκτη

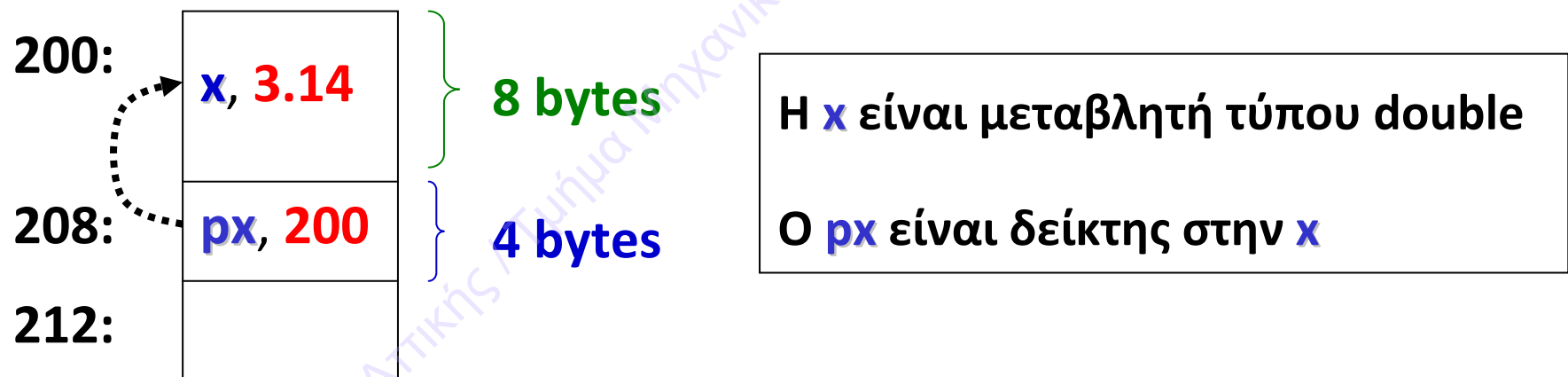
Γιατί πρέπει να δηλωθεί ο τύπος της κανονικής μεταβλητής;

- Γιατί όταν δηλώνεται μία (κανονική) μεταβλητή, δεσμεύεται συγκεκριμένη μνήμη, π.χ. 8 bytes για double, 4 bytes για int.
- Ο δείκτης αναφέρεται σε μία διεύθυνση, στην οποία αποθηκεύεται η τιμή μίας κανονικής μεταβλητής.
- Ο δείκτης χρησιμοποιείται για να γίνεται έμμεση αναφορά σ' αυτήν την τιμή. Έτσι, πρέπει να γνωρίζουμε πόση ακριβώς μνήμη καταλαμβάνει αυτή η τιμή.

Δήλωση δείκτη

Πόση μνήμη καταλαμβάνει η ίδια η μεταβλητή δείκτη;

- Η διεύθυνση είναι ένας ακέραιος, έτσι ο δείκτης καταλαμβάνει 4 bytes, ανεξάρτητα από τον τύπο της κανονικής μεταβλητής που δείχνει.

Αναλογία με την πραγματικότητα : μία οκταμελής οικογένεια δε χρειάζεται μεγαλύτερη ταχυδρομική διεύθυνση από μία τετραμελή (ίσως μεγαλύτερο γραμματοκιβώτιο!)

Δήλωση δείκτη

Γιατί είναι απαραίτητος ο αστερίσκος;

*Διότι προσδιορίζει ότι δηλώνεται μία μεταβλητή με δείκτη
κι όχι μία κανονική μεταβλητή.*

ΠΡΟΣΟΧΗ : Αν και η μεταβλητή με δείκτη περιέχει μία διεύθυνση (ακέραιος αριθμός), **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΙΔΙΑ** με μία κανονική ακέραια μεταβλητή. Ο μεταγλωττιστής γνωρίζει ότι **η τιμή της μεταβλητής με δείκτη είναι μία συγκεκριμένη διεύθυνση μνήμης**, σε αντιδιαστολή με την «κανονική» ακέραια τιμή.

Δήλωση δείκτη

Ο αστερίσκος συνδέεται με το όνομα κι όχι με τον τύπο:

```
int *pcount; // δείκτης σε ακεραίους, με ονομασία pcount
```

```
int *pcount, *pnun; /* δείκτες σε ακεραίους, με ονομασίες pcount και pnun */
```

```
int *pcount, number; /* ένας δείκτης σε ακέραιο, με ονομασία pcount και ένας ακέραιος με ονομασία number */
```

Δήλωση δείκτη

Πώς επιλέγεται το όνομα ενός δείκτη;

- Οι ίδιες συμβάσεις που ισχύουν στις κανονικές μεταβλητές.
- Ωστόσο, συνήθως ο αρχικός χαρακτήρας του ονόματος δείκτη είναι το **p**, έτσι ώστε το πρόγραμμα να καθίσταται περισσότερο ευανάγνωστο, καθώς με τον πρώτο χαρακτήρα φαίνεται εάν μία μεταβλητή είναι δείκτης ή όχι. Εναλλακτικά, μπορούμε να προσθέτουμε την κατάληξη **_ptr**.

Παράδειγμα:

- **int** ***pcount**, ***count_ptr**; /* δείκτες σε ακεραίους */
- **char** ***pword**, ***word_ptr**; /* δείκτες σε χαρακτήρες */

Αρχικοποίηση δεικτών

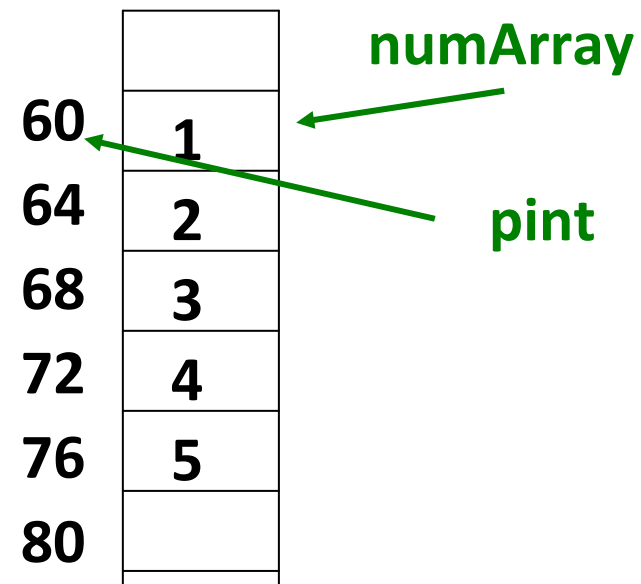
1) Χρησιμοποιώντας πίνακα

(Υπενθύμιση: το όνομα ενός πίνακα είναι μία διεύθυνση.)

```
int numArray[5] = {1,2,3,4,5};
```

```
int *pint;
```

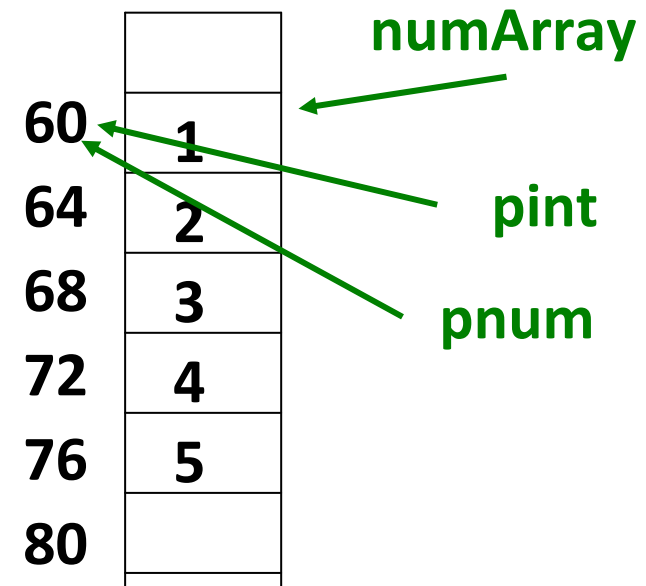
```
pint = numArray;
```


Αρχικοποίηση δεικτών

2) Χρησιμοποιώντας άλλους δείκτες ίδιου τύπου

```
int numArray[5] = {1,2,3,4,5};  
int *pint, *pnum;  
pint = numArray;  
pnum = pint;
```

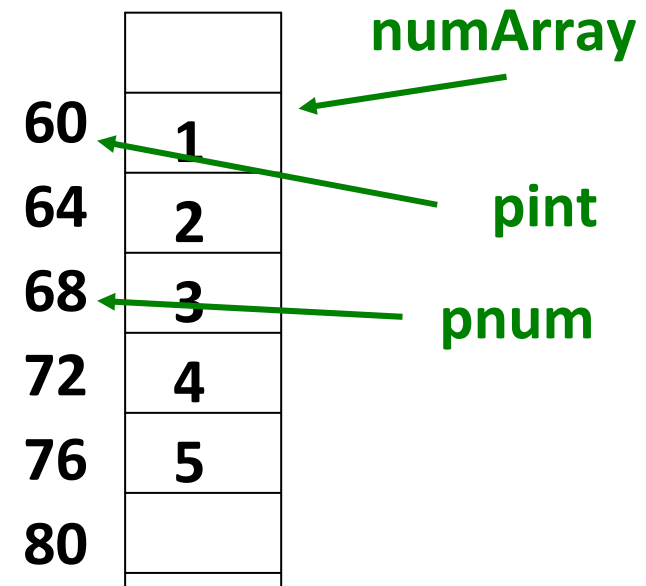

Αρχικοποίηση δεικτών

3) Χρησιμοποιώντας αριθμητική δεικτών

```
int numArray[5] = {1,2,3,4,5};  
int *pint, *pnum;  
pint = numArray;  
pnum = pint+2;
```

Πήγαινε δύο θέσεις ακεραίων
πιο κάτω

Αρχικοποίηση δεικτών

4) Χρησιμοποιώντας τον τελεστή διεύθυνσης & (address-of operator)

```
int *pnum;
```

```
int count;
```

```
pnum = &count;
```


Η γραμμή αυτή αναφέρει: ο **pnum** να λάβει ως τιμή τη διεύθυνση της μεταβλητής **count**, δηλαδή ο δείκτης **pnum** να «δείχνει» στη μεταβλητή **count**.

Ακολουθως φαίνεται πώς μπορούμε να προσπελάσουμε την τιμή μίας μεταβλητής με χρήση δείκτη.

```
int *pcount, num;
```

```
num = 10;
```

```
pcount = &num;
```

```
*pcount = 20;
```

900 :

pcount, *junk*

904 :

num, *junk*

908 :

...

```
int *pcount, num;
```

```
num = 10;
```

```
pcount = &num;
```

```
*pcount = 20;
```

```
int *pcount, num;
```

```
num = 10;
```

```
pcount = &num;
```

```
*pcount = 20;
```

900 : pcount, *junk*

904 : num, 10

908 :

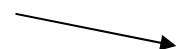
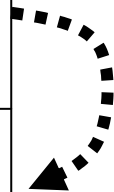
...

900 : pcount, 904

904 : num, 10

908 :

...


```
int *pcount, num;
```

```
num = 10;
```

```
pcount = &num;
```

```
*pcount = 20;
```

900 : pcount, 904

904 : num, 20

908 :

...

Ο αστερίσκος υποδηλώνει ότι πρέπει να ακολουθηθεί το βέλος για να προσπελασθούν τα δεδομένα της θέσης, στην οποία δείχνει.

***pcount = 20;**

- Ο αστερίσκος ονομάζεται **τελεστής περιεχομένου** (dereferencing operator).
- Διαβάζεται «στη διεύθυνση».
- Χρησιμοποιείται για να προσπελαύνει τα περιεχόμενα της θέσης μνήμης στην οποία δείχνει ο δείκτης.
- Δε θα πρέπει να συγχέεται με τον αστερίσκο της δήλωσης δείκτη.

Εφαρμογή δεικτών

Στο παράδειγμα της συνάρτησης `swap()` κατέστη φανερό ότι έπρεπε να γίνουν διορθώσεις:

- Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε δείκτες για να μεταβάλλουμε **έμμεσα** τις τιμές των μεταβλητών της `main()` μέσα από τη συνάρτηση `swap()`.
- Γνωρίζουμε πλέον:
 - Πώς ορίζονται οι δείκτες.
 - Πώς τους αρχικοποιούμε με τη διεύθυνση μίας μεταβλητής.
 - Πώς προσπελάζουμε την τιμή της μεταβλητής.

Εφαρμογή δεικτών

Τμήμα της *main()*

```
{  
    int x=10, y=25;  
    int *px, *py;  
    px = &x;  
    py = &y;  
    swap(px, py);  
}
```

Τα ορίσματα της συνάρτησης είναι τώρα δείκτες σε ακέραιες μεταβλητές.

```
void swap (int *pa, int *pb) {  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Θα χρησιμοποιήσουμε μαύρο χρώμα για τις τοπικές μεταβλητές της *main()* και μπλε για τις τοπικές μεταβλητές της *swap()*.

Τμήμα της main()

```
{  
    int x=10, y=25;  
    int *px, *py;  
    px = &x;  
    py = &y;  
    swap(px, py);  
}
```

```
void swap (int *pa, int *pb) {  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Απεικόνιση της μνήμης

address var name, value

900: x, 10

904: y, 25

908:

912:

916:

920:

924:

Τμήμα της main ()

```
{  
    int x=10, y=25;  
    int *px, *py;  
    px = &x;  
    py = &y;  
    swap(px, py);  
}
```

```
void swap (int *pa, int *pb) {  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Απεικόνιση της μνήμης

address var name, value

900: x, 10

904: y, 25

908: px, *junk*

912: py, *junk*

916:

920:

924:

Τμήμα της main ()

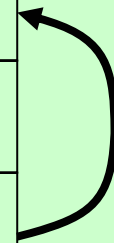
```
{  
    int x=10, y=25;  
    int *px, *py;  
    px = &x;  
    py = &y;  
    swap(px, py);  
}
```

```
void swap (int *pa, int *pb) {  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Απεικόνιση της μνήμης

address var name, value

900:	x, 10
904:	y, 25
908:	px, 900
912:	py, junk
916:	
920:	
924:	

Τμήμα της main ()

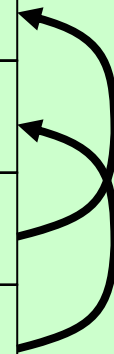
```
{  
    int x=10, y=25;  
    int *px, *py;  
    px = &x;  
    py = &y;  
    swap(px, py);  
}
```

```
void swap (int *pa, int *pb) {  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Απεικόνιση της μνήμης

address var name, value

900:	x, 10
904:	y, 25
908:	px, 900
912:	py, 904
916:	
920:	
924:	

Τμήμα της main ()

```
{  
    int x=10, y=25;  
    int *px, *py;  
    px = &x;  
    py = &y;  
    swap(px, py);  
}
```

Αντίγραφο της τιμής της
py

```
void swap (int *pa, int *pb) {  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Απεικόνιση της μνήμης

address var name, value

900:	x, 10
904:	y, 25
908:	px, 900
912:	py, 904
916:	pa, 900
920:	pb, 904
924:	

Τμήμα της main ()

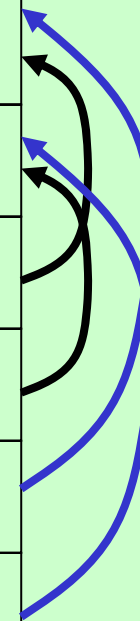
```
{  
    int x=10, y=25;  
    int *px, *py;  
    px = &x;  
    py = &y;  
    swap(px, py);  
}
```

```
void swap (int *pa, int *pb) {  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Απεικόνιση της μνήμης

address var name, value

900:	x, 10
904:	y, 25
908:	px, 900
912:	py, 904
916:	pa, 900
920:	pb, 904
924:	temp, junk

Τμήμα της main ()

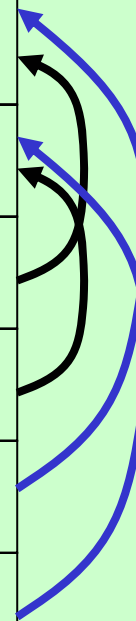
```
{  
    int x=10, y=25;  
    int *px, *py;  
    px = &x;  
    py = &y;  
    swap(px, py);  
}
```

```
void swap (int *pa, int *pb) {  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Απεικόνιση της μνήμης

address var name, value

900:	x, 10
904:	y, 25
908:	px, 900
912:	py, 904
916:	pa, 900
920:	pb, 904
924:	temp, 10

Τμήμα της main ()

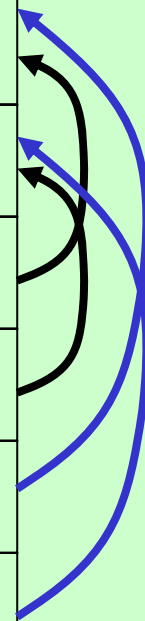
```
{  
    int x=10, y=25;  
    int *px, *py;  
    px = &x;  
    py = &y;  
    swap(px, py);  
}
```

```
void swap (int *pa, int *pb) {  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Απεικόνιση της μνήμης

address var name, value

900:	x, 25
904:	y, 25
908:	px, 900
912:	py, 904
916:	pa, 900
920:	pb, 904
924:	temp, 10

Τμήμα της main ()

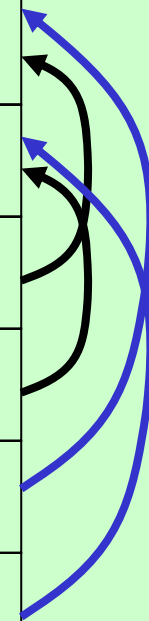
```
{  
    int x=10, y=25;  
    int *px, *py;  
    px = &x;  
    py = &y;  
    swap(px, py);  
}
```

```
void swap (int *pa, int *pb) {  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Απεικόνιση της μνήμης

address var name, value

900:	x, 25
904:	y, 10
908:	px, 900
912:	py, 904
916:	pa, 900
920:	pb, 904
924:	temp, 10

Τμήμα της main ()

```
{  
    int x=10, y=25;  
    int *px, *py;  
    px = &x;  
    py = &y;  
    swap(px, py);  
}
```

```
void swap (int *pa, int *pb) {  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Απεικόνιση της μνήμης

address var name, value

900:	x, 25
904:	y, 10
908:	px, 900
912:	py, 904
916:	
920:	
924:	

Επεξηγήσεις:

- Αν και η συνάρτηση `swap()` δεν επιστρέφει τίποτε άμεσα στη `main()`, έχει μία **παρενέργεια (side effect)**.
- Όταν καλείται η `swap()`, τα ορίσματά της είναι οι δείκτες `px` και `py`, οι οποίες σχετίζονται με τις διευθύνσεις των `x` και `y`, αντίστοιχα.
- **Παρατήρηση:** δε χρειάζεται να δηλώσουμε τους δείκτες `px` και `py`. Το μόνο που απαιτείται είναι να περασθούν οι διευθύνσεις των `x` και `y` στη `swap()`, όπως φαίνεται ακολούθως:

```
int main ()  
{  
    int x=10, y=25;  
    swap(&x, &y);  
    return 0;  
}
```

```
void swap (int *pa, int *pb)  
{  
    int temp;  
    temp = *pa;  
    *pa = *pb;  
    *pb = temp;  
}
```

Λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο που λειτουργούσε το πρόγραμμα με τους **px** και **py**.

Δείκτες και συναρτήσεις

- Έως τώρα περνούσαμε τους δείκτες ως ορίσματα σε συναρτήσεις. Μπορούμε όμως να επιστρέφουμε δείκτες;
- Όταν επιστρέφεται ένας δείκτης, θα πρέπει να δείχνει σε δεδομένα της **καλούσας** συνάρτησης.
- **Δεν πρέπει ποτέ να επιστρέφεται δείκτης που δείχνει σε τοπική μεταβλητή** της **καλούμενης** συνάρτησης, γιατί όταν τερματισθεί η συνάρτηση οι τοπικές μεταβλητές εξαφανίζονται.
- Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε δείκτη για να αλλάξουμε το περιεχόμενο της θέσης στην οποία δείχνει, αλλά **δεν πρέπει να αλλάξουμε τον ίδιο τον δείκτη** μέσα στην καλούμενη συνάρτηση.

```
int main () {  
    int *pscore, num;  
    num = 32;  
    pscore = incr(num);  
    return 0;  
}
```

```
int *incr(int x) {  
    x = x+10;  
    return &x;  
}
```


ΛΑΘΟΣ! Όταν τελειώνει η *incr*, η *x* εξαφανίζεται και η τιμή της χάνεται.

Ωστόσο, πίσω στη συνάρτηση ο *pscore* θα δείχνει στη διεύθυνση που επέστρεψε από τη συνάρτηση αλλά θα υπάρχει «σκουπίδι» (junk) σ' αυτή τη διεύθυνση, εφόσον το *x* έχει εξαφανισθεί.

Σωστή χρήση της επιστρεφόμενης τιμής διεύθυνσης


```
/* pointer_func.c */
#include <stdio.h>

int *incr(int *pkitsos);

int main()
{
    int *pscore, *pm, num;
    num=32;
    pscore=&num;
    printf( "addr(num)=%d addr(pscore)=%d addr(pm)=%d\n\n",&num,&pscore,&pm,pscore );
    pm=incr(pscore);
    printf( "pm=%d num=%d\n\n",pm,num );
    return 0;
}
```



```
int *incr(int *pk) {  
    int x;  
    x=*pk;  
    printf( "Prior: addr(pk)=%d  pk=%d  addr(x)=%d  
x=%d\n\n",&pk,pk,&x,x);  
    x=x+10;  
    *pk=x;  
    printf( "*pk=%d\n\n",*pk);  
    return(pk);  
}
```

addr(num)=6487564 addr(pscore)=6487576 addr(pm)=6487568 pscore=6487564

*pscore=32

Prior: addr(pk)=6487504 pk=6487564 addr(x)=6487484 x=32

*pk=42

pm=6487564 num=42

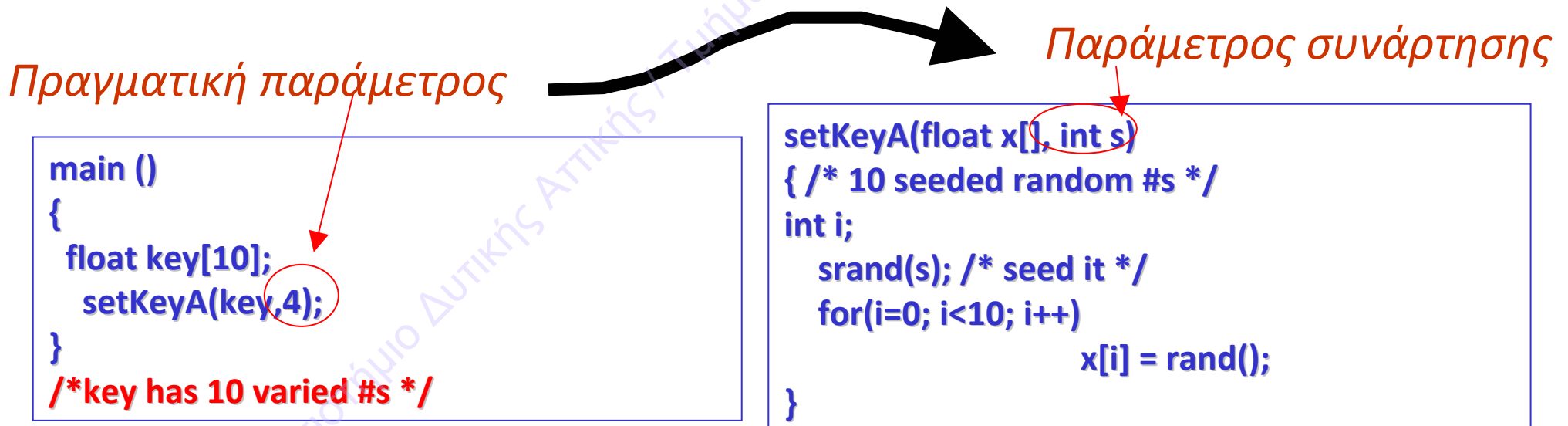
pointer_return_value.c

Η διαδικασία *callback* περιγράφεται στην υποενότητα 6.8 του βιβλίου, αλλά εκφεύγει του αντικειμένου του μαθήματος.

(Υπενθύμιση) Συνάρτηση και Πίνακες

Εάν η **πραγματική παράμετρος** είναι όνομα πίνακα (πχ. **key**), στέλνει τη διεύθυνση του πρώτου byte του πίνακα.

Η **παράμετρος στη δήλωση της συνάρτησης** είναι ένα όνομα **τοπικού** πίνακα (π.χ. **x**). Κρατά ένα αντίγραφο της ίδιας διεύθυνσης αλλά χρησιμοποιεί διαφορετικό όνομα.

Κλήση κατ' αξία

- Το όρισμα **4** αντιγράφει μία **ΤΙΜΗ** στη συνάρτηση. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται **κλήση κατ' αξία (call by value)**.

Πραγματική παράμετρος

Παράμετρος συνάρτησης

```
Τμήμα της main ()  
{  
  float key[10];  
  setKeyA(key,4);  
}  
/*key has 10 varied #s */
```

```
setKeyA(float x[], int s)  
{ /* 10 seeded random #s */  
  int i;  
  srand(s); /* seed it */  
  for(i=0; i<10; i++)  
    x[i] = rand();  
}
```

Κλήση κατ' αξία

Το όρισμα **key** αντιγράφει τη **ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ** σε μία συνάρτηση. Η συνάρτηση χρησιμοποιεί αυτή τη διεύθυνση για να βρει το προς χρήση δεδομένο.

Πραγματική παράμετρος

```
Τμήμα της main ()  
{  
  float key[10];  
  setKeyA(key,4);  
}  
/*key has 10 varied #s */
```

Παράμετρος συνάρτησης

```
setKeyA(float x[], int s)  
{ /* 10 seeded random #s */  
  int i;  
  srand(s); /* seed it */  
  for(i=0; i<10; i++)  
    x[i] = rand();  
}
```

Κλήση κατ' αναφορά

Όταν τα ορίσματα είναι πίνακες, περνιούνται στις συναρτήσεις **‘κατ’ αναφορά’ (call by reference)** — και μπορεί να είναι ΤΟΣΟ είσοδοι ΟΣΟ και έξοδοι.

(τόσο η `main()` όσο και η `setKeyA()` μπορούν να θέσουν τιμές σε στοιχεία πινάκων).

Πραγματική παράμετρος

Τμήμα της `main()`

```
{  
float key[10];  
    setKeyA(key,4);  
}  
/*key has 10 varied #s */
```

Παράμετρος συνάρτησης

```
setKeyA(float x[], int s)  
{ /* 10 seeded random #s */  
int i;  
    srand(s); /* seed it */  
    for(i=0; i<10; i++)  
        x[i] = rand();  
}
```

Κλήση κατ' αναφορά

- Οι δείκτες επιτρέπουν να περνάμε **ΟΠΟΙΟΔΗΠΟΤΕ δεδομένο κατ' αναφορά**
- Παράδειγμα: αλλάζουμε την **setKeyA** έτσι ώστε να δέχεται ως ορίσματα μόνο δείκτες και διευρύνονται οι δυνατότητες. **(αλλάζουμε το όνομα σε setKeyP)**

Πραγματική παράμετρος

Τμήμα της main ()

```
{ /*double-width key */  
int seed0 = 4; seed1 = 89;  
float key2[20];  
setKeyP(&key2[0], &seed0);  
setKeyP(&key2[10], &seed1);  
}
```

Παράμετρος συνάρτησης

```
setKeyP(float *pK, int *pS)  
{ /* 10 seeded random #s */  
int i;  
srand(*pS); /* seed... */  
for(i=0; i<10; i++)  
    pK[i] = rand();  
*pS=0; /* clear it */  
}
```

Κλήση κατ' αναφορά

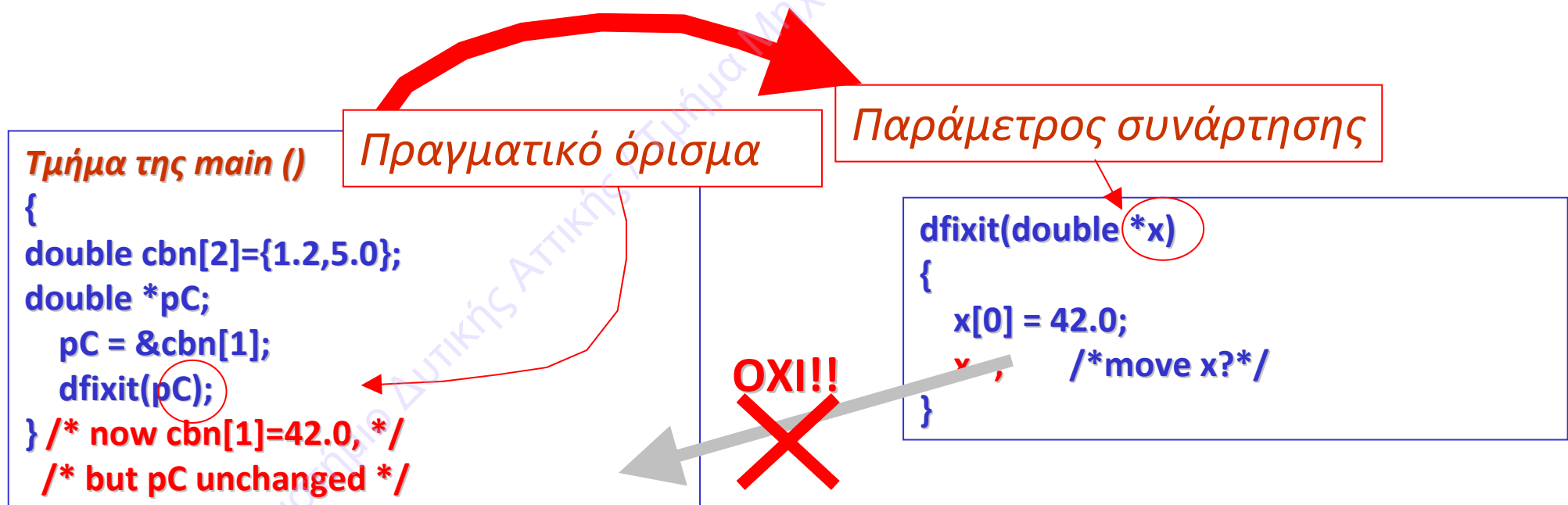
Τμήμα της main ()

```
{ /*double-width key */  
int seed0 = 4; seed1 = 89;  
float key2[20];  
    setKeyP(&key2[0], &seed0);  
    setKeyP(&key2[10],&seed1);  
} /* now seed0,seed1 are 0 */
```

```
setKeyP(float *pK, int *pS)  
{ /* 10 seeded random #s */  
int i;  
    srand(*pS); /* seed... */  
    for(i=0; i<10; i++)  
        pK[i] = rand();  
    *pS=0; /* clear it */  
}
```

Συναρτήσεις και Δείκτες

Οι πραγματικές παράμετροι που είναι δείκτες αντιγράφουν μία **διεύθυνση στις** παραμέτρους της συνάρτησης, αλλά εάν αλλαχθεί η παράμετρος στη συνάρτηση (δηλ. η διεύθυνση) **ΔΕ** θα αλλαχθεί η πραγματική παράμετρος !!

Συναρτήσεις με τύπο επιστροφής δείκτη

Στις συναρτήσεις των οποίων ο τύπος επιστροφής είναι δείκτης, η δήλωση της συνάρτησης μοιάζει:

```
char *findNextVowel(char *str);
```

→!!ΚΙΝΔΥΝΟΣ!!←

- Όλες οι μεταβλητές της συνάρτησης είναι τοπικές και προσωρινές. Μπορεί να **εξαφανισθούν** όταν φύγουμε από τη συνάρτηση.
- Μην επιστρέφετε δείκτες σε μη ορισμένες μεταβλητές!
- Να μην επιστρέφετε ποτέ δείκτες ΕΚΤΟΣ εάν χρησιμοποιείτε τη λέξη κλειδί "static".

Παράδειγμα *static*

Τμήμα της main()

```
{  
    float* pKey;  
  
    pKey = setKey(0);  
    printf("keys 0,7 are %d,%d.\n",pKey[0],pKey[7]);  
    ... (κώδικας που δεν αλλάζει τον pKey) ...  
    printf("keys 0,7 are %d,%d.\n",pKey[0],pKey[7]);  
}
```

ΣΦΑΛΜΑ

```
float* setKey(int s) /* make a cryptographic key */  
{  
    float keep[10];  
    int i;  
    srand(s); /* set rand's seed */  
    for(i=0; i<10; i++) keep[i] = rand();  
    return(keep);  
}
```


Παράδειγμα *static*

Τμήμα της *main()*

```
{  
    float* pKey;  
  
    pKey = setKey(0);  
    printf("keys 0,7 are %d,%d.\n",pKey[0],pKey[7]);  
    ... (code that doesn't change pKey) ...  
    printf("keys 0,7 are %d,%d.\n",pKey[0],pKey[7]);  
}
```

ΣΦΑΛΜΑ

```
float* setKey(int s) /* make a cryptographic key */  
{  
    float keep[10];  
    int i;  
    srand(s); /* set rand's seed */  
    for(i=0; i<10; i++) keep[i] = rand();  
    return(keep);  
}
```

ΔΙΟΤΙ:

Μετά το πέρας της συνάρτησης, η τοπική μεταβλητή *i* και ο πίνακας *keep* είναι ακαθόριστοι

Παράδειγμα *static*

Τμήμα της *main()*

```
{  
    float* pKey;  
  
    pKey = setKey(0);  
    printf("keys 0,7 are %d,%d.\n",pKey[0],pKey[7]);  
    ... (code that doesn't change pKey) ...  
    printf("keys 0,7 are %d,%d.\n",pKey[0],pKey[7]);  
}
```

ΣΩΣΤΟ

```
float* setKey(int s) /* make a cryptographic key */  
{  
    static float keep[10];  
    int i;  
    srand(s);          /* set rand's seed */  
    for(i=0; i<10; i++) keep[i] = rand();  
    return(keep);  
}
```

Η λέξη κλειδί '**static**' διατηρεί τον πίνακα **keep**, ακόμη και μετά την έξοδο από τη συνάρτηση.

επιστροφή(δείκτης) → → Πάντοτε έλεγξε για *static*!

Χρήση δεικτών σε αλφαριθμητικά

- Μπορούν να εκτελεσθούν πράξεις ακεραίων
- Μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως κινητά ονόματα πινάκων.

Ο δείκτης πίνακα (array index) [] λειτουργεί!

$*(arr+n) = arr[n]$

$arr+n = \&arr[n]$

- Οι δείκτες μπορούν να ορίσουν ένα string, όπως ακριβώς το ορίζει ένας πίνακας.

Παράδειγμα: Να δοθεί το πρωτότυπο της συνάρτησης ***strlen()*** (μήκος string).

Λύση: Θεωρούμε ότι το όρισμα που δέχεται η συνάρτηση είναι δείκτης σε χαρακτήρα και η δήλωση διαμορφώνεται ως εξής:

int strlen(char *s);

Το σώμα της συνάρτησης με δείκτες και με πίνακες δίνεται παρακάτω:

```
int strlen(char *s)
{
    char *p=s;
    while (*s!='\0')
        s++;
    return(s-p);
}
```

Η εντολή ***s-p*** εκτελεί αφαίρεση δεικτών και δίνει τον αριθμό των στοιχείων μεταξύ των δύο δεικτών.

Παράδειγμα: Να δοθεί το πρωτότυπο της συνάρτησης ***strcpy()*** (αντιγραφή ενός string σε ένα άλλο).

```
/* Υλοποίηση με πίνακες */  
void strcpy(char s[], char t[])  
{  
    int i=0;  
    while ((s[i]=t[i])!='\0') i++;  
}
```

```
/* Υλοποίηση με δείκτες */  
void strcpy(char *s, char *t)  
{  
    while ((*s=*t)!='\0'){  
        s++;  
        t++;  
    }  
}
```

Οι εκδόσεις είναι ισοδύναμες; Δοκιμάστε σε δικά σας παραδείγματα!!

Εύρεση χαρακτήρα: *strchr(str1,ch)*

```
#include <stdio.h>      /* για την printf()      */
#include <string.h>      /* για την strcpy()    */

main()
{
    char msg1[81]={"Hello you!"};
    char *fnd;          /* pointer to char */

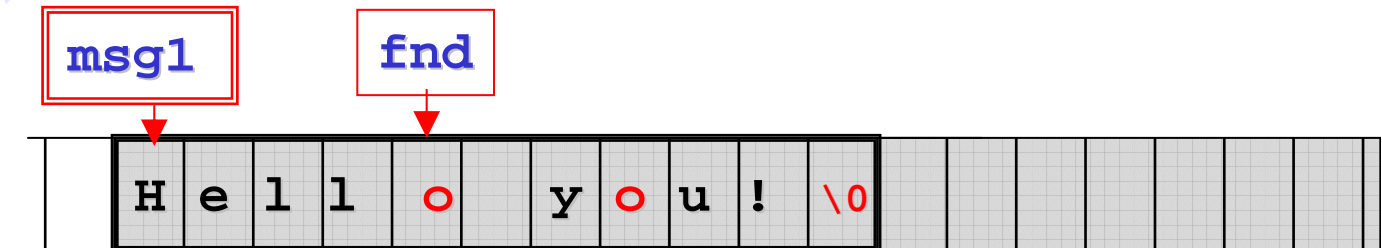
    fnd = strchr(msg1,'o');
    printf("%s\n", fnd);
}
```

Εύρεση του **char** 'ch',
στο string str1.
Επιστροφή δείκτη **char**
στην πρώτη εύρεση.

Αποτέλεσμα:

> o you!

>

Εύρεση string: strstr(str1,str2)

```
#include <stdio.h>          /* για την printf() */
#include <string.h>          /* για την strcpy() */

main()
{
    char msg1[81]={“Hello you!”};
    char *fnd;               /* pointer to char */

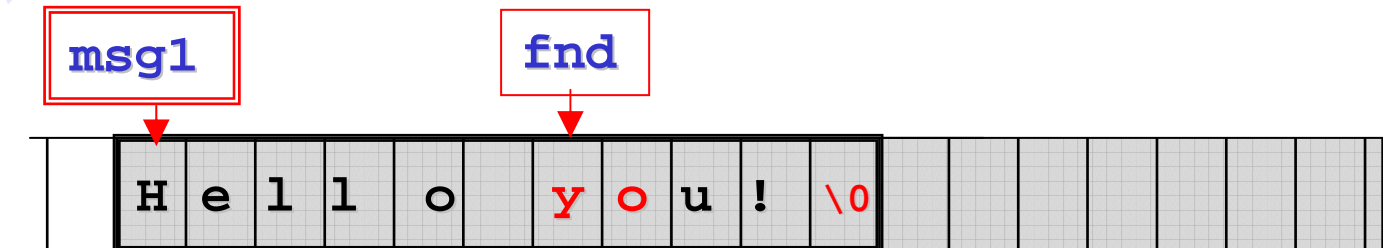
    fnd = strstr(msg1,“yo”);
    printf(“%s\n”, fnd);
}
```

Εύρεση του **string**
str2 μέσα στο str1;
Επιστροφή δείκτη **char**
στην πρώτη εύρεση.

Αποτέλεσμα:

> you!

>

Παράδειγμα συναρτήσεων διαχείρισης αλφαριθμητικών

Στο πρόγραμμα που ακολουθεί υλοποιείται η συνάρτηση `void replace(char *pword, char *poldString, char *pnewString)`, στην οποία οι δείκτες σε χαρακτήρα `pword`, `poldString` και `pnewString` μέσω της κλήσης κατ' αναφορά χειρίζονται τα αλφαριθμητικά `word`, `fnd`, `repl`, τα οποία δίνει ο χρήστης στη συνάρτηση `main()`. Σε κάθε εμφάνιση του αλφαριθμητικού `fnd` μέσα στο αλφαριθμητικό `word`, η συνάρτηση αντικαθιστά το `fnd` με το αλφαριθμητικό `repl`. Χάριν ευκολίας, το μήκος του `fnd` είναι πάντοτε ίδιο με αυτό του `repl`. Αρχικά, πρέπει να γίνει έλεγχος κατά πόσον το `fnd` υπάρχει μέσα στο `word`.

Πέραν της ανάγνωσης των αλφαριθμητικών, η συνάρτηση `main()` επιτελεί τα ακόλουθα:

- Καλεί τη συνάρτηση `replace(,)` με ορίσματα τις διευθύνσεις των αλφαριθμητικών `word`, `fnd`, `repl`.
- Μετά το πέρας της συνάρτησης `replace()` τυπώνεται στην οθόνη το νέο περιεχόμενο του αλφαριθμητικού `word`.


```
#include <stdio.h>
```

```
#include <string.h>
```

```
#include <stdlib.h>
```

```
void replace(char *pword, char *poldString, char *pnewString);
```

```
int main()
```

```
{
```

```
    char word[21],fnd[11],repl[11];
```

```
    printf( "Give a word: " );          scanf( "%s",word);
```

```
    printf( "\nGive a string to find: " ); scanf( "%s",fnd );
```

```
    printf( "Give a string to replace: " ); scanf( "%s",repl );
```

```
    replace(word,fnd,repl);
```

```
    printf( "\nThe new word is: %s",word);
```

```
    return 0;
```

```
}
```

```
void replace(char *pword, char *poldString, char *pnewString) {  
    int i;  
    char *temp;  
    temp=strstr(pword,poldString);  
    if (temp!=NULL) {  
        do {  
            for (i=0;i<strlen(poldString);i++) temp[i]=pnewString[i];  
            temp=temp+strlen(poldString);  
            temp=strstr(temp,poldString);  
        } while (temp!=NULL);  
    }  
    else {  
        printf( "\n'%s' is not contained in '%s'.\n\n",poldString,pword );  
        printf( "Press any key to finish",poldString,pword );  
        getchar(); abort();  
    }  
}
```

Give a word: akakos

Give a string to find: ka

Give a string to replace: al

The new word is: alalos

Give a word: akakos

Give a string to find: ke

Give a string to replace: al

'ke' is not contained in 'akakos'.

Press any key to finish

Δείκτες σε δομές

Όπως κάθε μεταβλητή έτσι και μία μεταβλητή τύπου δομής (π.χ. δομή **addressT**) που ορίζεται από τη δήλωση

```
struct addressT addr1;
```

έχει διεύθυνση. Η διεύθυνση αυτή μπορεί να ληφθεί εφαρμόζοντας τον τελεστή διεύθυνσης στη μεταβλητή **addr1**. Εάν δηλωθεί ένας δείκτης σε δομή **addressT**, αυτός θα δείχνει στη μεταβλητή **addr1** με τη δήλωση και την ανάθεση τιμής:

```
stuct addressT *paddr;
```

```
paddr=&addr1;
```

πλέον ο δείκτης **paddr** θα δείχνει στη δομή **addr1**, παρέχοντας έναν εναλλακτικό τρόπο πρόσβασης στα μέλη της.

Δείκτες σε δομές

Η προσπέλαση ενός μέλους της δομής μέσω ενός δείκτη γίνεται με χρήση του **τελεστή βέλους** (αποτελείται από το «μείον» και το «μεγαλύτερο», **->**). Η πρόταση

```
printf( "%s\n",paddr->name );
```

τυπώνει το μέλος **name** της δομής **addr1** ενώ η πρόταση

```
paddr->zipCode=62124;
```

αναθέτει το **62124** στο μέλος **zipCode** της δομής **addr1**.

Η έκφραση **paddr->zipCode** είναι ισοδύναμη με την έκφραση **(*paddr).zipCode**. Οι παρενθέσεις είναι απαραίτητες επειδή ο τελεστής τελείας (.) έχει μεγαλύτερη προτεραιότητα από τον τελεστή (*).

Δείκτες εντός δομών

```
struct anynameT {  
    int *point1;  
    char *point2;  
    float var3;  
};  
  
int main() {  
    struct anynameT deikt;  
    int x=10;  char y;  
    deikt.point1=&x; /* Ο δείκτης deikt.point1 δείχνει στη διεύθυνση της x */  
    deikt.point2=&y; /* Ο δείκτης deikt.point2 δείχνει στη διεύθυνση της y */  
    *(deikt.point1)=13; /* Το περιεχόμενο της διεύθυνσης που δείχνει  
                        ο δείκτης deikt.point1 γίνεται 13 */  
    .....  
    return 0;  
}
```

Παράδειγμα: Το ακόλουθο πρόγραμμα αφορά σε δείκτες που δείχνουν σε δομές και παρουσιάζει συγκριτικά τον τρόπο λειτουργίας της κλήσης κατ' αξία και της κλήσης κατ' αναφορά.

```
#include<conio.h>                                //vectors
#include<stdio.h>

struct vector //define the structure vector
{
    float x,y;
};
//-----
// function declaration
vector readvect(); // Reads a vector, call by value (cbv)
void prvect(char d, vector v); // Prints a vector, (cbv)
void scanvect( vector *p); // Reads a vector,call by reference (cbr)
float inprod(vector v, vector u); // Inner product, (cbv)
float inprodr(vector *p, vector *q); // Inner product, (cbr)
vector addvect(vector v, vector u); // Add vectors, (cbv)
vector addvectr(vector *p, vector *q); // Add vectors, (cbr)
```

```
main()
{
    vector a,b,c;
    a=readvect();
    prvect('a',a);
    scanvect(&b);
    prvect('b',b);
    printf("v a*b=%.2f\n",inprod(a,b));
    printf("r a*b=%.2f\n",inprodr(&a,&b));
    c = addvect(a,b);
    printf("cbv addition: ");
    prvect('c',c);
    addvectr(&a,&b,&c);
    printf("cbr addition: ");
    printf("Vector %c is (%.2f,%.2f)\n",'c',c.x,c.y);
    printf("\t\t\tPRESS ANY KEY TO FINISH\n" );
    getch();
} //end of main
```

```
void prvect(char d, vector v)
{
    printf( "Vector %c is ",d );
    printf( "(%.2f,%.2f)\n",v.x,v.y );
} //end of prvect

vector readvect()
{
    vector v;
    printf( "Give the x co-ordinate:" ); scanf("%f",&v.x);
    printf( "Give the y co-ordinate:" ); scanf("%f",&v.y);
    return(v);
} //end of readvect

void scanvect( vector *p)
{
    printf( "Give the x co-ordinate:" ); scanf("%f",&p->x);
    printf( "Give the y co-ordinate:" ); scanf("%f",&p->y);
} //end of scanvect
```


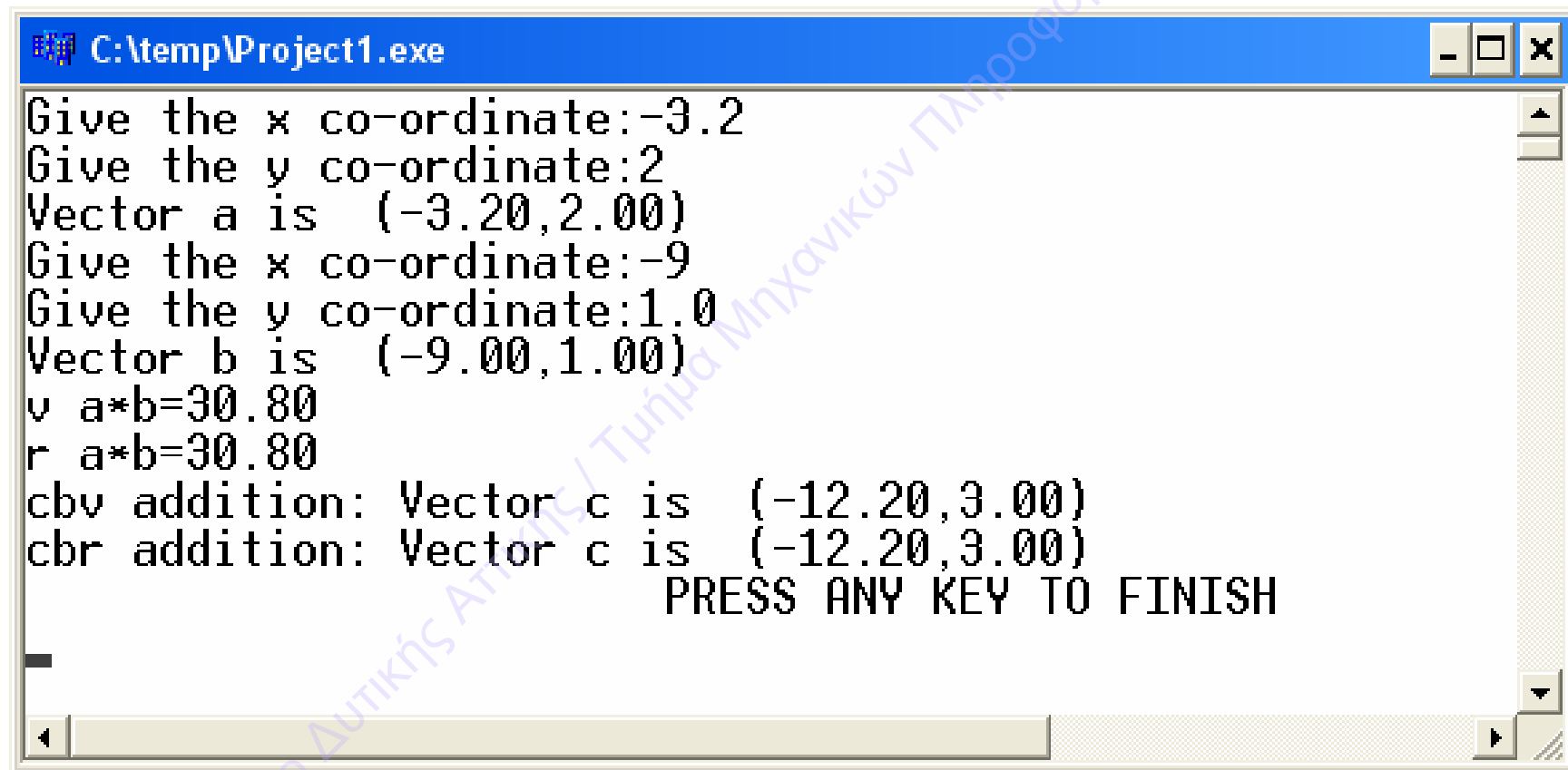
```
float inprod(vector v, vector u)
{
    return(v.x*u.x+v.y*u.y);
} //end of inprod

float inprodr(vector *p, vector *q)
{
    // Δύο διαφορετικοί τρόποι γραφής των μελών της δομής με χρήση δείκτη
    return((*p).x*(*q).x+(p->y)*(q->y));
} //end of inprodr

vector addvect(vector v, vector u)
{
    vector sum;
    sum.x=v.x+u.x; sum.y=v.y+u.y;
    return(sum);
} //end of addvect

void addvectr(vector *p, vector *q, vector *t)
{
    t->x=(p->x)+(q->x); t->y=(p->y)+(q->y);
} //end of addvectr
```

Αποτέλεσμα:


```
C:\temp\Project1.exe
Give the x co-ordinate:-3.2
Give the y co-ordinate:2
Vector a is (-3.20,2.00)
Give the x co-ordinate:-9
Give the y co-ordinate:1.0
Vector b is (-9.00,1.00)
v a*b=30.80
r a*b=30.80
cbv addition: Vector c is (-12.20,3.00)
cbr addition: Vector c is (-12.20,3.00)
PRESS ANY KEY TO FINISH
```

pointer_nested_struct.cpp

Παράδειγμα:

Να αναπτυχθεί πρόγραμμα που να λαμβάνει από το πληκτρολόγιο τα στοιχεία ενός εργαζόμενου και να δημιουργεί πίνακα εργαζόμενων, με τύπο δεδομένου κατάλληλη δομή. Η διαδικασία θα επαναλαμβάνεται για 10 διαφορετικούς εργαζόμενους, όσο είναι και το μέγεθος του πίνακα. Οι πληροφορίες που διαβάζονται για κάθε εργαζόμενο είναι:

Ονοματεπώνυμο: Όνομα και επώνυμο ξεχωριστά (*σε μεταβλητή τύπου δομής*)

Διεύθυνση: Όνομα οδού, αριθμός οδού, πόλη, ταχ. Κώδικας (*σε μεταβλητή τύπου δομής*)

Τηλέφωνο: Τηλέφωνο εργασίας, κινητό (*σε μεταβλητή τύπου δομής*)

Θέση: Τίτλος, κωδικός αριθμός εργαζόμενου, τομέας της επιχείρησης στον οποίο εργάζεται, αριθμός γραφείου, ονοματεπώνυμο προϊσταμένου, ημερομηνία πρόσληψης (ημέρα, μήνας, έτος), μισθός (*σε μεταβλητή τύπου δομής – θα απαιτηθεί ένθετη δομή για την ημερομηνία πρόσληψης*)

Στη συνέχεια να δίνεται κάποιος κωδικός αριθμός εργαζόμενου από το πληκτρολόγιο και να αναζητείται στον πίνακα. Αν υπάρχει, τότε να εμφανίζονται στην οθόνη οι πληροφορίες του αντίστοιχου εργαζόμενου, αλλιώς να εμφανίζεται ένα ανάλογο μήνυμα.

// Combined use of calling functions by value and by reference (including structures)

```
#include<conio.h>
```

```
#include<stdio.h>
```

```
#define N 2//10 //Number of employees
```

```
struct nmT {
```

```
    char name[40],surname[40];
```

```
};
```

```
struct addressT {
```

```
    char street_name[40], city[40];
```

```
    int street_number,zip_code;
```

```
};
```

```
struct teleT {
```

```
    char office_number[14],home_number[14];
```

```
};
```

```
struct hiredateT {
```

```
    int year,month,date;
```

```
};
```

```
struct job_descriptionT
```

```
{
```

```
    char title[40], sector[100], boss_name[40];
```

```
    int code_number,office_number,salary;
```

```
    hiredateT hire;
```

```
};
```

Περισσότερες λεπτομέρειες
στο *cbr_cbv.cpp*

```
struct personnelT
{
    nmT nm;
    addressT addr;
    teleT tele;
    job_descriptionT job;
};
```

```
void get_employee(personnelT *pers_ptr);
void search_employee(int i, personnelT person[N]);
```

```
main()
{
    personnelT pers[N];
    int i;
    for (i=0;i<N;i++) get_employee(&pers[i]);
    printf("\nGive an employee's code_number: ");
    scanf("%d",&i);
    search_employee(i,pers);
}
```

Call by reference

Call by value

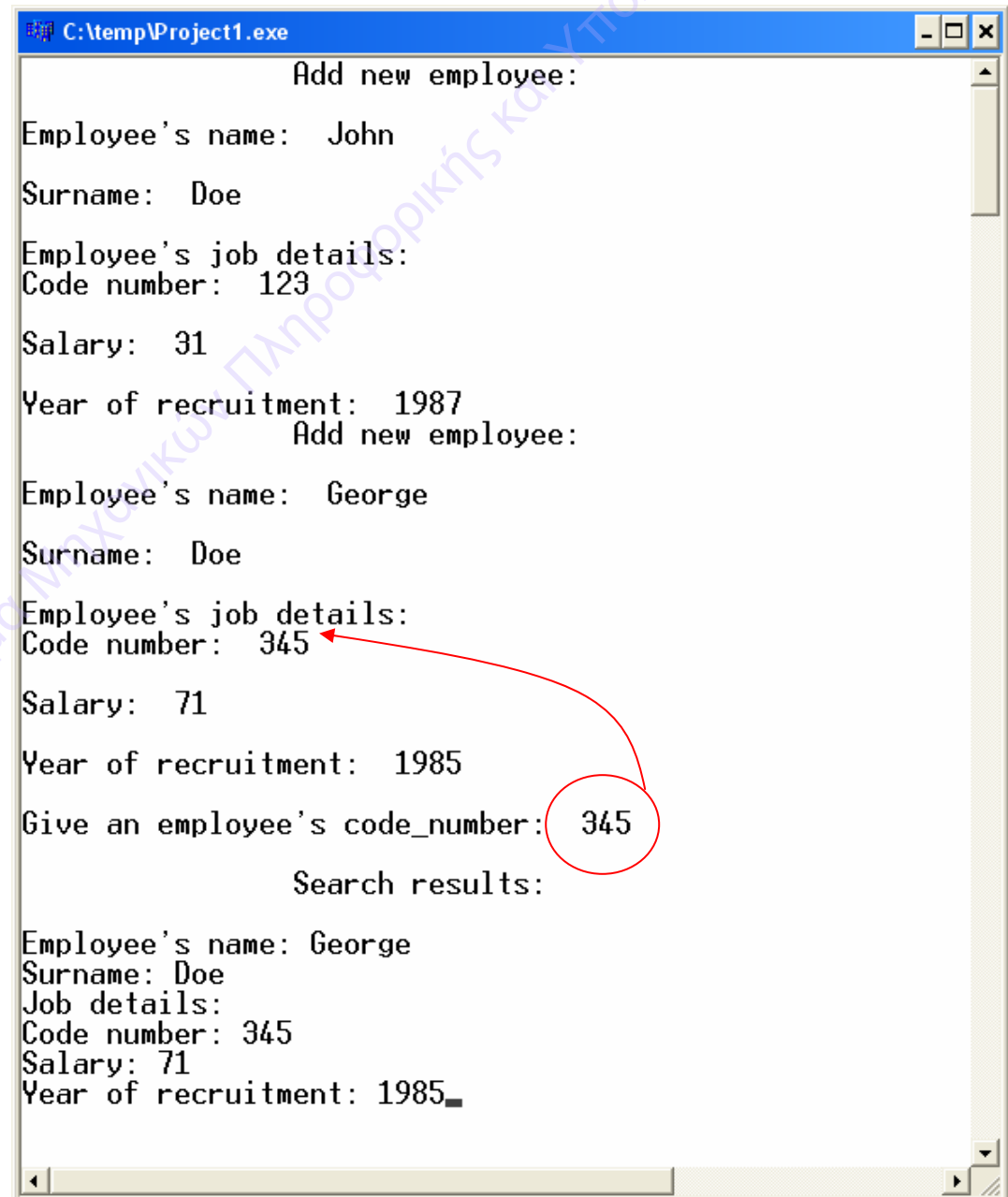
```
void get_employee(personnelT *pers_ptr)
{
    printf("\t\tAdd new employee:\n");

    printf("\nEmployee's name: ");
    scanf("%s",pers_ptr->nm.name);
    printf("\nSurname: ");
    scanf("%s",pers_ptr->nm.surname);

    printf("\t\nEmployee's job details:");
    printf("\nCode number: ");
    scanf("%d",&pers_ptr->job.code_number);
    printf("\nSalary: ");
    scanf("%d",&pers_ptr->job.salary);
    printf("\nYear of recruitment: ");
    scanf("%d",&pers_ptr->job.hire.year);
}
```

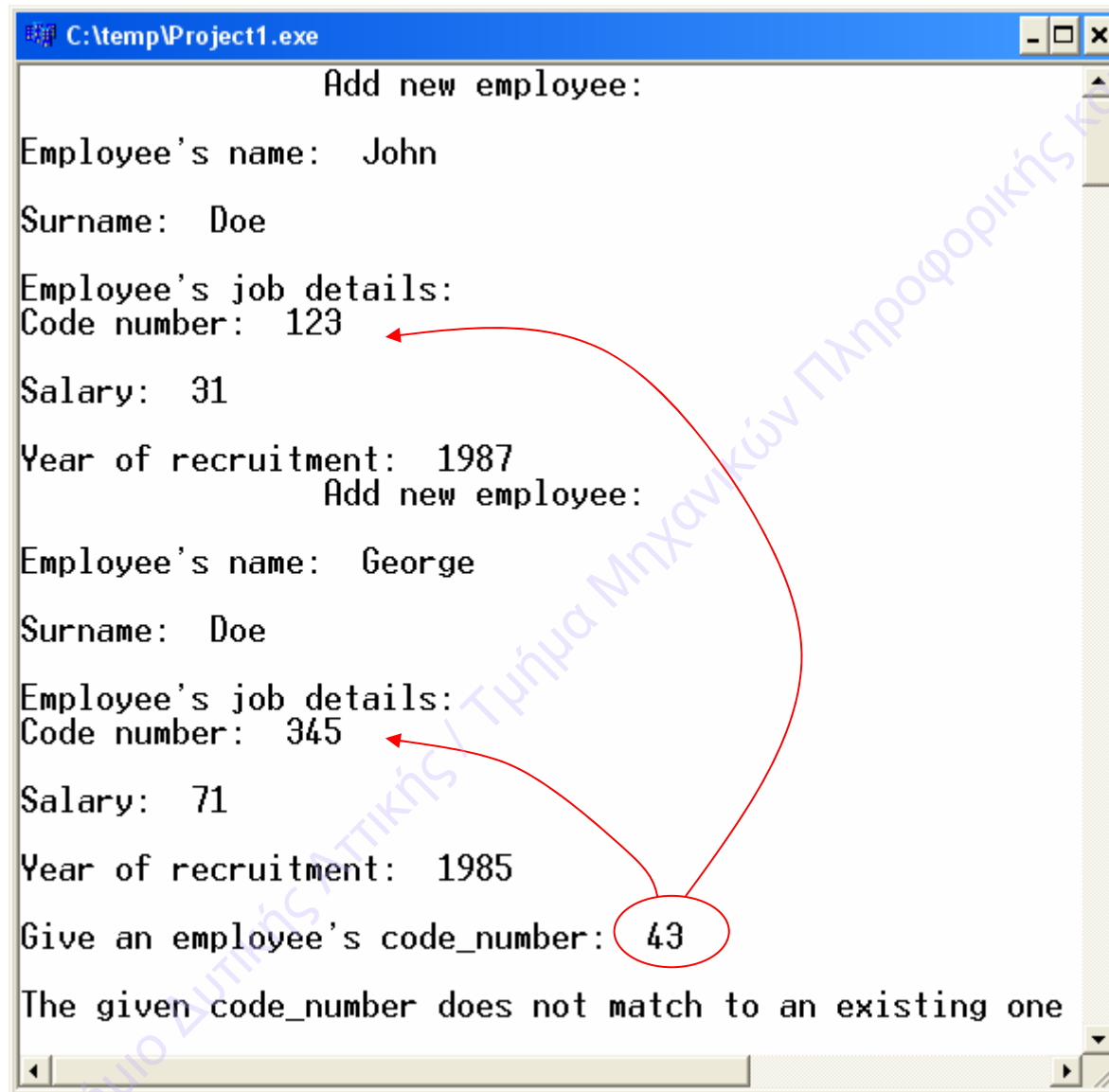
```
void search_employee(int code, personnelT person[N])
{
    int j=0;
    int index=-1;
    while ((j<N) && (index== -1))
    {
        if (code==person[j].job.code_number) index=j;
        j++;
    }
    if (index== -1)
        printf("\nThe given code_number does not match to an existing one\n");
    else
    {
        printf("\n\t\tSearch results:\n");
        printf("\nEmployee's name: %s",person[index].nm.name);
        printf("\nSurname: %s",person[index].nm.surname);
        printf("\n\t\tJob details:");
        printf("\nCode number: %d",person[index].job.code_number);
        printf("\nSalary: %d",person[index].job.salary);
        printf("\nYear of recruitment: %d",person[index].job.hire.year);
    }
}
```


Αποτελέσματα:


```
C:\temp\Project1.exe

Add new employee:
Employee's name: John
Surname: Doe
Employee's job details:
Code number: 123
Salary: 31
Year of recruitment: 1987
Add new employee:
Employee's name: George
Surname: Doe
Employee's job details:
Code number: 345
Salary: 71
Year of recruitment: 1985
Give an employee's code_number: 345
Search results:
Employee's name: George
Surname: Doe
Job details:
Code number: 345
Salary: 71
Year of recruitment: 1985
```



```
C:\temp\Project1.exe

Add new employee:

Employee's name: John
Surname: Doe
Employee's job details:
Code number: 123
Salary: 31
Year of recruitment: 1987
Add new employee:

Employee's name: George
Surname: Doe
Employee's job details:
Code number: 345
Salary: 71
Year of recruitment: 1985
Give an employee's code_number: 43
The given code_number does not match to an existing one
```

Ορίσματα γραμμής διαταγής

Όπως κάθε συνάρτηση, έτσι κι η *main* μπορεί να δεχθεί παραμέτρους, οι οποίες επιτρέπουν να δίνουμε στο καλούμενο πρόγραμμα ένα σύνολο από εισόδους, που καλούνται **ορίσματα γραμμής διαταγής**. Ο μηχανισμός περάσματος ορισμάτων βασίζεται στην ακόλουθη δήλωση της *main*:

```
main(int argc, char *argv[])  
{  
    ...  
}
```

- **argc** (*argument count*): ο αριθμός των ορισμάτων της γραμμής διαταγής, συμπεριλαμβανομένου και του ονόματος του προγράμματος.
- **argv** (*argument vector*): δείκτης σε πίνακα από δείκτες, που δείχνουν στα ορίσματα της γραμμής διαταγής, τα οποία αποθηκεύονται με τη μορφή αλφαριθμητικών. Ο πίνακας στον οποίο δείχνει ο *argv* έχει ένα επιπλέον στοιχείο, το *argv[argc]*, το οποίο έχει τιμή *NULL* (είναι δείκτης που δε δείχνει πουθενά).

Ορίσματα γραμμής διαταγής

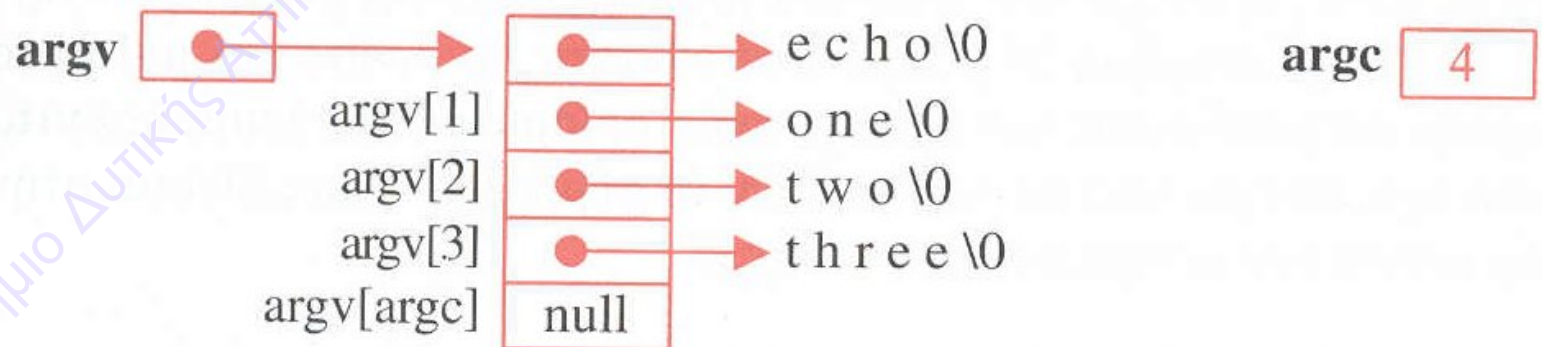
Παράδειγμα: Να καταστρωθεί πρόγραμμα που θα τυπώνει τα ορίσματα της γραμμής διαταγής

Λύση: Έστω *echo* το όνομα του προγράμματος. Όταν το καλούμε με την εντολή

echo one two three

θα πρέπει να εκτελείται και να τυπώνει στην οθόνη *one two three*.

Το σώμα της *main* έχει πρόσβαση στις μεταβλητές *argc* και *argv* όπως παριστάνονται από το ακόλουθο σχήμα:

//command_line_args

Ορίσματα γραμμής διαταγής

με βάση το προηγούμενο σχήμα, η διαμόρφωση του σώματος της *main* είναι απλή:

```
main(int argc, char *argv[])  
{  
    int i;  
    for (i=1;i<argc;i++) printf( "%s%s",argv[i], " " );  
    printf( "\n" );  
}
```

Η `printf("%s%s",argv[i], " ");` τυπώνει μετά από κάθε όρισμα ένα κενό. Εάν θέλουμε να μην τυπώνεται το κενό μετά το τελευταίο όρισμα, η πρόταση πρέπει να διαμορφωθεί όπως παρακάτω:

```
for (i=1;i<argc;i++) printf("%s%s",argv[i],(i<argc-1)? " ":"");
```


Ορίσματα γραμμής διαταγής

Εάν χρησιμοποιήσουμε τη σημειολογία των δεικτών αντί αυτής του πίνακα, η πρόταση μπορεί να γραφεί ως εξής:

```
while (--argc) printf( "%s%s",*++argv,(i<argc-1)?" ":"" );
```

Εναλλακτικά, θα μπορούσαμε να γράψουμε:

```
main(int argc, char *argv[])  
{  
while (--argc) printf( (argc>1)?"%s":"%s",*++argv );  
}
```

Δυσνόητο; δοκιμάστε το!!